

ת"ד 11535/04/20 - מדינת ישראל נגד יעקב בורה

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

17 דצמבר 2023

ת"ד 11535-04-20 מדינת ישראל נ' בורה

לפני כבוד השופטת מיכל שביט
בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

יעקב בורה

הנאשם

גזר דין

האשמה ומהלך הדיון

1. הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירות הבאות: **נהיגה כשברמזור אור אדום** - עבירה לפי תקנה 22(א) לתקנות התעבורה, תשכ"א -1961 (להלן: "**תקנות התעבורה**"); **נהיגה בקלות ראש** - עבירה לפי סעיף 62(2) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת תעבורה**"); **התנהגות הגורמת נזק** - עבירה לפי תקנה 21(ב)(2) לתקנות התעבורה; **גרימת חבלה של ממש** - עבירה לפי סעיף 38(3) לפקודת התעבורה.

2. על פי עובדות כתב האישום, בתאריך 02.02.2020 בשעה 23:28 או בסמוך לכך נהג הנאשם באופנוע בדרך רבין בירושלים מכיוון כללי מרכז העיר לכיוון כללי היציאה מהעיר והתקרבו לצומת עם כביש בגין, כשבצומת מערכת רמזורים תקינה. בהגיעו לצומת נהג הנאשם ברשלנות בהיכנסו לצומת כשהוא חוצה את קו העצירה, כשהאור ברמזור בכיוון נסיעתו דולק אדום, לא נתן זכות קדימה ופגע ברכב אחר (להלן "הרכב המעורב"), אשר נכנס לצומת מימין לכיוון נסיעת הנאשם, בחסות האור הירוק (להלן: "התאונה"). כתוצאה מהתאונה, נחבל נהג הרכב המעורב ונזקק לטיפול רפואי. כן, נחבל רוכב האופנוע א.ג. (בן 17) חבלה של ממש כמפורט להלן: קטיעה חלקית של כף רגל ימין בגובה midfoot, שבר LC1 שמאל. ביום 03.02.2020 תחת הרדמה כללית עבר השלמת קטיעה של כף רגל ימין במפרק השופארד עם כריתה תת מלאה של הקלקניאוס. ביום 06.02.2020 עבר רביזיה של הגדם וניתוח ע"ש SYME. בשל רושם לזיהום וחוסר עור לכסות את הגדם, הוחלט על ניתוח BKA. ביום 27.02.2020 תחת הרדמה אזורית עבר כריתה מתחת לברך ימין BKA. שוחרר ביום 04.03.2020.

תסקיר שירות המבחן

עמוד 1

3. בעניינו של הנאשם הוגשו מספר תסקירים, בין התאריכים 18.04.2021 - 22.11.2022, אשר סקרו את השלבים השונים של התהליך השיקומי אותו עבר הנאשם באותה התקופה. ביום 22.11.2022 הגיש שירות המבחן תסקיר מסכם, מפורט, בעניינו של הנאשם, בו תיאר את הרקע האישי והמשפחתי שלו, נסיבות חייו, ההיסטוריה העבריינית ויחסו לעבירה הנוכחית. כן תיאר שירות המבחן את התהליך השיקומי אותו עבר הנאשם בעקבות התאונה וגיבש בעניינו המלצה עונשית ותכנית שיקום.

4. כעולה מהתסקיר המסכם, הנאשם הינו צעיר כבן 21, רווק, מתגורר בבית הוריו, ועובד כשכיר בפיצרייה. בשל נסיבות חייו וילדותו, שאין זה המקום לפרטם, נשר מהלימודים בגיל 16 והחל לעבוד בעבודות מזדמנות. שיתף כי בשל מצוקותיו החל להשתמש בסמים בהיותו כבן 14 ולאורך השנים השתמש לתקופות שונות בסמים מסוגים שונים. בשנים האחרונות, בעקבות התאונה, חלה התדרדרות במצבו, והשימוש הפך להיות אינטנסיבי ומרובה, עד אשר החל בהליכי שיקום כפי שיפורט בהמשך.

5. שירות המבחן ציין כי הנאשם, בהתייחסותו לביצוע העבירות מושאות תיק זה, לוקח אחריות מלאה על מעשיו וכי לצד תחושות אשמה וחרטה עולה קושי לראות את עצמו כאדם פוגע וכגורם פגיעה חמורה לחבר קרוב. על פי התרשמות השירות, בעת ביצוע העבירה היה הנאשם נתון בנתק רגשי מסוים מהמשמעות הפלילית וההשלכות הפוגעניות של מעשיו. הוא שב וחזר כי התנהגותו הייתה לא מתוכננת וכי קרתה תאונה לא צפויה. לדבריו, מבין משמעות הפגיעה והשלכותיה ומבין כי נהג ברשלנות. עוד התרשם שירות המבחן כי הנאשם התקשה להתמודד באופן ישיר עם מפגש עם הנפגע והתעמתות עם תוצאות מעשיו. הנאשם אף ציין בפני שירות המבחן כי בסמוך לקרות התאונה, פנה לבית החולים מתוך רצון לסעוד את נפגע העבירה, אך שב מהמקום לאור בקשת משפחת הנפגע. הוא הפגין אמפתיה כלפי הנפגע והבנה למקור כעסו. לצד האמפתיה וההבנה שהפגין כלפי הנפגע, גם ציין את המחירים אותם הוא נושא לאור התאונה (ציין כי קיימת תביעה אזרחית בעניין הפיצויים לנפגע).

6. על פי התרשמות שירות המבחן, אירוע התאונה השפיע עמוקות על הנאשם. הנאשם חווה קושי להתמודד עם מעשיו ומצבו הנפשי התדרדר וכן חלה החמרה והעמקה בשימוש בחומרים פסיכואקטיביים, על מנת להקל על המצוקה של תחושת האשמה אותה הוא הרגיש בעקבות התאונה. בעקבות כך, במהלך חודש מרץ 2021 פנה באופן עצמאי לאשפוזית "אחרת בדרך" בבית שמש שם עבר טיפול אינטנסיבי לגמילה מסמים. ביום 10.05.2021 הופנה להמשך טיפול בקהילה הטיפולית "רטורנו". ביום 13.04.2022 סיים הנאשם את הטיפול שם ועבר להתגורר בהוסטל בבית שמש להמשך טיפול וזאת עד ליום 13.07.2022. מאז הוא מתגורר בבית הוריו והופנה לטיפול המשך ביחידה להתמכרויות באזור מגוריו. מתמיד ללכת לפגישות בקבוצת תמיכה ועזרה עצמית של מכורים. מצליח להתמיד בעבודתו בפיצרייה ולשמור על כללי המקום, ללא שימוש בסמים, על אף העבודה הפיזית הקשה והמשכורת הנמוכה, ופועל להסדרת החובות שצבר לאורך השנים.

7. בבואו לגבש המלצה, שם שירות המבחן לנגד עיניו, מחד גיסא, את חומרת העבירה וחומרת הפגיעה. מאידך גיסא, התרשם שירות המבחן כי התאונה נחווה על ידי הנאשם כאירוע קיצוני ומטלטל והיא שהביאה אותו להתגייסות כללית לטיפול בעניינו. שירות המבחן הביא בחשבון את התהליך שעבר הנאשם בשנה וחצי האחרונות, הכולל ניקיון מסמים, השתלבות בטיפול, יציאה הדרגתית לחיים עצמאיים וכן את האחריות

שמבטא ביחס לעבירות הנדונות. להערכת השירות, תהליך השיקום והטיפול בו נמצא הנאשם הינו משמעותי עבורו ובעל ערך במניעת רצידיביזם ובהפחתת הסיכון להישנות עבירות בעתיד. **להערכתו, קיימת חשיבות רבה לתת לנאשם הערכה והכרה למאמצים אותם משקיע בשנים אלו לניהול אורח חיים חיובי. כמו כן, בשלב זה של חייו הכוחות והמשאבים האישיים שלו עדיין מוגבלים והוא משקיע אותם בתהליך השיקום. על כן, להערכת השירות, עונש של מאסר ולו בעבודות שירות, עלול להוות גורם מדרדר עבורו, להחליש את כוחותיו ומשאביו המוגבלים, אותם משקיע בטיפול, ולפגוע בהישגיו ובתהליך השיקום בו החל.**

8. לאור האמור, בשל גילו הצעיר של הנאשם, ולאור תהליך השיקום החיובי בו נתון, המליץ שירות המבחן לחזקו במסגרת ההליך הפלילי על התהליך החיובי שעובר ולאפשר לו להמשיך בתהליך הצמיחה בו החל. **על כן המליץ כי יוטל עליו לבצע עונש של צו שירות לתועלת הציבור בהיקף נרחב של 300 שעות, אשר יהווה עונש מוחשי למעשיו, יאפשר ביטוי של כוחות חיוביים ושל ענישה שיקומית, ובכך זה יאפשר המשך העסקתו והמשך השקעת משאביו בהליך הטיפול.**

9. בצד המלצה זאת, ביקש השירות כי ככל שבית המשפט ימצא שבנסיבות התיק הנוכחי לא ניתן להסתפק בעונש של עבודות של"צ ויוטל על הנאשם מאסר בעבודות שירות, אזי כל האמור בתסקיר ועובדת היותם מלווים אותו בתיק נוסף, יילקחו בחשבון לעניין אורך המאסר בעבודות שירות.

10. **בנוסף, המליץ שירות המבחן על הטלת ענישה מותנית כגורם מרתיע לעתיד.**

11. **כמו כן, לאור האמור לעיל ולאור התרשמות שירות המבחן כי הנאשם נמצא בעיצומו של הליך טיפולי משמעותי, הומלץ על העמדתו בצו מבחן למשך שנה, אשר במהלכו ימשיך הנאשם את השיחות הפרטניות במסגרת היחידה למתבגרים ולהתמכרויות. הצו יכול גם מסירת בדיקות שתן קבועות אשר יעקבו אחר ניקיונו מסמים. כמו כן, במסגרת הצו יבחן שירות המבחן את האפשרות לשילובו בקבוצה טיפולית ייעודית לנהגים פוצעים בשירות וכן תהליך גישור פוגע נפגע בשרות המבחן.**

ראיות המאשימה וטיעוניה לעונש

12. המאשימה הגישה תדפיס מידע פלילי-תעבורה בעניינו של הנאשם (מוצג "ת/1"). יצוין כי המאשימה לא הגישה תדפיס מידע פלילי בעניינו של הנאשם ולא התייחסה בטיעוניה לקיומו של עבר פלילי.

13. כמו כן, המאשימה לא העידה את נפגע העבירה, רוכב האופנוע שנפצע בתאונה, ולא הציגה מסמכים לראיה בדבר מצבו הרפואי. לדברי ב"כ המאשימה, הנפגע סובל מטראומה עקב התאונה וקטיעת רגלו, בגינה היה לו קושי להתייצב לדיון לפני בית המשפט, והוא אף לא צרף מסמכים רפואיים כפי שהתבקש על ידה.

14. **עברו התעבורתי של הנאשם, העולה מתדפיס מידע פלילי-תעבורה מוצג "ת/1":** הנאשם יליד שנת 2000; בעל רישיון נהיגה משנת 2019; לחובתו הרשעה אחת משנת 2022 בעבירה מסוג ברירת משפט של רכיבה על גלגיוע ללא קסדת מגן מסומנת וקשורה, בניגוד לסעיף 122ב(ב) לתקנות התעבורה, בגינה הושת עליו קנס בסך 250 ש"ח.

15. לטענת ב"כ המאשימה, העבירות אותן עבר הנאשם הן עבירות חמורות הפוגעות בערך המוגן של שמירת שלום הציבור ובטחונו. על בית המשפט לתרום את תרומתו למניעת תאונות דרכים המתרחשות חדשים לבקרים בכבישי ארצנו וזאת באמצעות ענישה מרתיעה ומשמעותית, כזו שתפחית סיכון מעוברי דרך תמימים.

16. לדבריה, מתחם הענישה בעבירות של גרימת תאונת דרכים עם חבלות של ממש נקבע על פי מידת הרשלנות המיוחסת לנאשם וחומרת הפגיעות שנגרמו למעורב כתוצאה מהתאונה ונע מפסילת המינימום בת 3 חודשים ושל"צ במקרים הקלים עד מאסר בפועל ופסילה של מספר שנים במקרים הקשים. בקביעת העונש ההולם בתוך מתחם הענישה יש לקחת בחשבון שני קריטריונים - מידת מסוכנותו של הנאשם, הנלמדת ממידת רשלנותו על פי נסיבות התאונה ומעברו התעבורתי, ומידת הפגיעה באינטרס של שמירה על שלום הציבור הנלמדת מחומרת הפגיעה שנגרמה עקב התאונה.

17. לדבריה, במקרה דנן מדובר במי שחצה צומת באור אדום בעודו נוהג באופנוע ומרכיב נוסע מאחוריו, מצב בו נדרשת רמת זהירות מוגברת. כמו כן, לדאבון הלב הסיכון התממש ולמעורב נגרמה חבלה קשה ביותר, כאשר חייו לא ישובו להיראות אותו דבר. תוך הפניה לפסיקה, טענה כי מתחם הענישה במקרה דנן נע ממאסר קצר בעבודות שירות ועד 12 חודשי מאסר בפועל, פסילה של מס' חודשים עד לפסילה ממושכת של מספר שנים ועונשים נלווים. לדבריה, נוכח רף הרשלנות הגבוה, החבלה הקשה והוותק התעבורתי הקצר של הנאשם יש למקמו ברף העליון של מתחם הענישה. כמו כן, לדבריה מטעמים אלו אין לקבל את המלצת שירות המבחן.

18. לאור האמור עתרה המאשימה לעונשים הבאים: תשעה חודשי מאסר מאחורי סורג ובריח; פסילה שלא תפחת מחמש שנים; פסילה על תנאי של 6 חודשים למשך 3 שנים; קנס מרתיע; מאסר על תנאי של 3 חודשים למשך שלוש שנים לעבירות של גרימת תאונת דרכים שתוצאותיה חבלות של ממש ונהיגה בזמן פסילה; ופיצוי כספי משמעותי לנפגע העבירה, שייקח בחשבון את הפגיעות הקשות שנגרמו לו, השפעתן על אורח חייו והעובדה שחייו לא ישובו להיות כבעבר.

טיעוני הנאשם לעונש

19. ב"כ הנאשם ביקשה כי בית המשפט יאמץ את המלצת שירות המבחן במלואה ויטיל על הנאשם צו של"צ בהיקף של 300 שעות כעונש אופרטיבי ובצד זאת העמדת הנאשם בצו מבחן למשך שנה, במסגרתו תיבחן האפשרות לשלבו בקבוצה ייעודית לנהיגים שעברו תאונות בהן נגרמה פגיעה ותהליך גישור פוגע-נפגע.

לדבריה, דבר זה מבורך ורצוי, הנאשם מסכים להצעה זו והוא יירתם לכל הליך שיקומו וטיפול עתידי שיוצע, מעבר לתקופת השיקום הממושכת בה הוא מצוי מזה למעלה משנתיים.

20. ההגנה ביקשה ללמדזכותעלנאשם, שהודה בהזדמנות הראשונה ולקח אחריות על מעשיו, שלא במסגרת הסדר טיעון ומבלי שיובטח לו דבר בעניין הענישה. כן ציינה שהנאשם הפגין אמפטיה כלפי חברו, הנפגע, ואף ניסה ליצור עמו קשר, אשר נדחה ע"י בני משפחת הנפגע.

21. ב"כ הנאשם עמדה על כך שלאורך כל הדרך (בכלל זאת בחקירתו עקב האירוע ובתשובתו לאישום) טענת הנאשם, שלא נסתרה על ידי התביעה, הייתה כי התאונה נבעה מבלבול של רצף רמזורים בצומת, כאשר הנאשם בטעות הסתכל על הרמזור העוקב המרוחק יותר בצומת, בו היה אור ירוק, ולא על הרמזור הקרוב, בו היה אור אדום. לדבריה, הדבר מלמד על רמת רשלנות נמוכה של הנאשם.

22. עוד ציינה את גילו הצעיר של הנאשם, שהיה אך בן תשע עשרה שנה וחודשיים במועד האירוע; את הזמן שחלף מאז; את לקיחת האחריות המלאה; הירתמות מוחלטת להליך שיקום, אותו יזם הנאשם בעקבות אירוע התאונה המטלטל; התביעה האזרחית הגדולה התלויה ועומדת במקביל להליך הפלילי והסיכון בו נתון הנאשם, בחור צעיר נעדר גב כלכלי, כתוצאה מהליך זה. כל אלו צריכים להוביל, לטענתה, למיקום הנאשם ברף התחתון של מתחם הענישה ולא ימוץ מלא של המלצת שירות המבחן.

23. בהתייחסה לעבר הפלילי הנזכר בתסקיר שירות המבחן, ציינה ב"כ הנאשם כי מדובר בשני תיקים ישנים ולא חמורים, כפי שפרטה.

24. ב"כ הנאשם אבחנה את פסקי-הדין אליהם הפנתה המאשימה מנסיבות מקרה זה והציגה פסיקה אחרת, ממנה ביקשה ללמוד כי בניגוד לטענת המאשימה מתחם הענישה הנכון למקרה זה מתחיל מענישה של פסילה בפועל, פסילה על תנאי, מאסר על תנאי, קנס או פיצוי, ללא מאסר בעבודות שירות כלל, ללא של"צ כלל או עם של"צ, ומגיע עד מאסר בפועל ולו בעבודות שירות בראש המתחם.

25. לדבריה, יש למקם את הנאשם ברף התחתון של המתחם, לאור הנסיבות שפורטו, או לחרוג ממנו לקולא בהתאם להוראת סעיף 40ד' לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") נוכח השיקום אותו עבר הנאשם.

דברי הנאשם

26. הנאשם ביקש כי תינתן לו "הזדמנות לחיות" ולפתוח דף חדש בחייו. תוך שהוא בוכה ללא הרף, לאורך כל דבריו, תיאר ילדות מורכבת, אשר כללה מקרי אלימות, חרמות ופגיעות, אשר גרמו לו "לאבד את עצמו" ולמצוא בסמים את התרופה לשקט הנפשי אותו חיפש. הנאשם סיפר על התדרדרותו וניסיונו לברוח מעברו

ו"לשרוד את החיים האלה". הנאשם הביע צער רב מאוד על התאונה שארעה, בה נפגע חברו הטוב, וכאב על אבדן החברות כתוצאה מכך. הוא לקח אחריות מלאה לאירוע, אף כי שב והסביר את נסיבות התרחשות התאונה עקב בלבול ברמזורים שבצומת. הנאשם סיפר כי ליווה את חברו לבית החולים ותיאר את ניסיונותיו לעמוד לצדו ולתמוך בו, אשר עלו בתוהו עקב התנגדות משפחת הנפגע. על כך הביע צער עמוק. לדבריו, בעקבות התאונה ותחושת האשמה הגדולה התדרדר מצבו הנפשי ושקע עמוק יותר לשימוש בסמים, עד כדי הגעה למצבים של מנת יתר, ללא כל תקווה, וניהול אורח חיים הישרדותי בלבד. בסופו של דבר, הצליח לבקש עזרה ופנה ביוזמתו לטיפול שיקומי. כיום, לטענתו, הינו "נקי" מסמים מזה כשנתיים, התחיל לתקן את אשר קלקל, לעבוד מסודר, לשלם את חובותיו הרבים לחברה ולמערכת ו"באמת לחיות". הנאשם שב וחזר על כך שקיבל הזדמנות לחיות וביקש להמשיך לקבל הזדמנות זאת ולנסות להמשיך להשתקם, להתקדם ולהצליח.

דין

הכללים לגזירת העונש

27. חוק העונשין קובע בחינה בת שלושה שלבים שעל בית המשפט לבצע בבואו לגזור את עונשו של הנאשם. **בשלב ראשון**, על בית המשפט לקבוע את מתחם העונש ההולם למעשה העבירה שביצע הנאשם ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. בשלב זה על בית המשפט לבחון את מכלול השיקולים הנוגעים לנסיבות ביצוע העבירה. **בשלב שני**, על בית המשפט לבחון את קיומם של חריגים המצדיקים סטייה מהמתחם שנקבע, בשל קיומו של פוטנציאל שיקומי משמעותי או צורך מיוחד בהגנה על הציבור. אם בית המשפט לא מצא לחרוג ממתחם העונש שקבע, אזי יעבור **לשלב השלישי**, בו עליו לקבוע מהו העונש ההולם לנאשם בתוך המתחם (ראה: ע"פ 2918/13 אהמד דבס נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 18.07.13)).

מתחם הענישה בעבירה של גרימת תאונת דרכים שתוצאותיה קשות

28. לא אחת נפסק, כי מרכיב חשוב ברמת הענישה בתיקי תאונות דרכים הינו תוצאות התאונה כמו גם חומרת העבירה, אולם יש לשקול גם רשלנות תורמת של הנפגע וכן נסיבות אישיות של הנאשם (ר' ת"ד (ת"א) 2659-04-14 **מדינת ישראל נ' רפאל ביטון** (22.01.15, פורסם בנבו) והפסיקה שהובאה שם). ר' בעניין זה גם דברי בית המשפט (כב' השופט רענן בן יוסף) בעפ"ת (ת"א) 15291-10-12 **ראובן ששון נגד מדינת ישראל** (13.12.12, פורסם בנבו): **"תוצאות תאונה במישור הנזק שנגרם לנפגע הינו מרכיב חשוב ברמת הענישה...אך מנגד, גם נסיבות אישיות של נאשמים הינם כלי שיש לעשות בהם שימוש או לתת להם משקל במסגרת הענישה. נסיבות אישיות, ובהן, בין היתר התנהגותם הכללית על הכביש, המתבטאת בגיליון הרשעותיהם"**.

29. **הערכים החברתיים המוגנים שנפגעו כתוצאה מהעבירות בהן הורשע הנאשם** הם קדושת החיים, שמירה על חיי אדם ועל שלמות הגוף והנפש של ציבור משתמשי הדרך. הנאשם נהג בקלות ראש ובכך העמיד את ציבור משתמשי הדרך בסכנה, אשר לדאבון הלב התממשה וגרמה לתאונת דרכים בה נפגע הנוסע אותו

הסיע בפגיעה של ממש.

30. **מידת הפגיעה בערכים המוגנים**, הנגזרת ממידת הרשלנות שגרמה לתאונה וחומרת הפגיעה שנגרמה לנפגע בתאונה, היא ברף הבינוני:

רשלנות הנאשם - כעולה מעובדות כתב האישום, בהן הודה הנאשם, הנאשם נכנס לצומת, בעודו נוהג על אופנוע ומסיע עליו נוסע, כשהוא חוצה את קו העצירה בעת שהרמזור בכיוון נסיעתו אדום. בעת הגעה לצומת מרומזר, על אחת כמה וכמה עת עסקינן בנהג אופנוע המסיע נוסע, חלה על הנהג חובת ערנות וזהירות מוגברת. הפרת חובה זאת משקפת, ככלל, רשלנות ברמה גבוהה. עם זאת, למן ראשית הדרך טען הנאשם כי לא זלזול בחוקי הדרך הוא שהביאו לחצות את הצומת באדום, כי אם בלבול בין שני רמזורים עוקבים, כפי שפורט. דברים אלו לא נסתרו על ידי המאשימה. עברו התעבורתי התקין של הנאשם, שבמשך 4 שנות נהיגה צבר הרשעה קודמת אחת בלבד, בעבירת קנס של נהיגה בגלינוע ללא קסדה, תומך גם הוא במסקנה כי מדובר ברשלנות רגעית ולא ברשלנות נמשכת. על כן יש לקבוע כי רשלנות הנאשם היא ברמה הגובלת ברמה בינונית.

חומרת הפגיעה - כעולה מעובדות כתב האישום, בהן הודה הנאשם, לרוכב האופנוע, אותו הסיע הנאשם, נגרמה פגיעה חמורה ומצערת מאוד. תחילה נקטעה חלקית כף רגלו הימנית, לאחר מכן עבר תחת הרדמה כללית השלמת קטיעה של כף הרגל, ולמרבה הצער בשל רושם לזיהום וחוסר עור לכיסוי הגדם נכרתה לבסוף רגלו הימנית, מתחת לברך, בנייתוח נוסף אותו עבר. הנפגע שוחרר מבית החולים כחודש לאחר התאונה. אף בהעדר מסמכים רפואיים, נקל להבין כי חייו של הנפגע לא ישובו להיות כבעבר. עם זאת, אין עסקינן בחבלות ראש חמורות, פגיעה מוחית או חבלות שכפשע בינן לבין מוות, בדומה לחלק מהמקרים אליהם הפנתה המאשימה. הפגיעה במקרה זה היא ברמה הבינונית-גבוהה.

31. **אשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות** -

כמפורט לעיל, הנאשם נכנס לצומת מרומזר בעודו מרכיב נוסע על אופנוע וחצה את הצומת באדום מבלי לתת זכות קדימה. על פי עדותו, שלא נסתרה, עשה כן עקב בלבול.

הנאשם לא נהג בזהירות הנדרשת ורשלנותו היא הגורם הבלעדי לתאונה ללא כל אשם תורם למי מהעורבים בתאונה.

לנהיגתו הרשלנית של הנאשם לא נלוו עבירות תעבורה נוספות כגון נהיגה במהירות מופרזת, סטייה מנתיב, עקיפה מסוכנת וכיו"ב ובפרט לא נלוו לה עבירות חמורות כדוגמת נהיגה בשכרות, ללא רישיון נהיגה תקף או בזמן פסילה.

32. בחינת **מדיניות הענישה הנוהגת** מעלה כי במקרים של תאונת דרכים שגרמה חבלה של ממש נגזרו על נאשמים עונשים במנעד רחב שנע בין פסילת המינימום הקבועה בחוק, בת 3 חודשים, קנס ופסילה על תנאי, במקרה בו הרשלנות נמוכה והחבלות קלות, ועד מאסר בן מספר חודשים (על פי רוב בעבודות שירות) ופסילה ארוכה של שנים, כאשר רמת הרשלנות גבוהה והחבלות קשות.

עמוד 7

33. טווח הענישה בתאונות שתוצאתן גרימת חבלה חמורה הינו פועל יוצא של חומרת הרשלנות, כמו גם חומרת הפגיעות שנגרמו והשלכותיהן על חיי הנפגעים. ברף העליון מצויים גזרי דין בהם הושתו עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג ובריה, בנוסף לעונשי פסילה של מספר שנים, מקום בו תוצאות התאונה היו חמורות וקשות, כאשר היה כ"פשע" בין לבין גרימת מוות, כאשר המעורבים בה נפגעו קשה, עברו ניתוחים קשים, אשפוז ארוך והליכי שיקום ממושכים, אשר ספק אף אם השיבו את מצבם לקדמותו עובר לתאונה. מנגד, ברף התחתון מצויים מקרים בהם על אף החבלות החמורות מצא ביהמ"ש, משיקולים מיוחדים שפורטו בהחלטתו, שלא לשלוח את הנאשם למאסר מאחורי סורג ובריה. במקרים אלו, שברף התחתון, נגזרו עבודות שירות ואף עונש הפסילה בפועל נמדד לעיתים בחודשים ולא בשנים.

34. על הענישה הנוהגת במקרים בהם גרמה תאונת הדרכים לקטיעת רגל או כף ניתן ללמוד, בין היתר, מפסקי הדין הבאים (פורסמו בנבו):

רע"פ 458/15 **מחבוש נ' מדינת ישראל** (22.01.15) - נדחתה בקשת רשות ערעור של נאשם שהורשע בגרימת תאונת דרכים בעבירות של נהיגה ברשלנות, סטייה לשול הימני והתנגשות ברכב שעמד במקום. כתוצאה מהתאונה נהג הרכב הפרטי נפגע קשה, באופן שהצריך בין היתר קטיעת כף רגלו, נוסעים נוספים נחבלו וכלי הרכב ניזוקו. נקבע כי הנאשם התרשל בדרגה גבוהה. עברו של הנאשם היה מקל. בית המשפט לתעבורה קבע מתחם ענישה של מאסר בעבודות שירות עד 12 חודשי מאסר בפועל ו-3 עד 8 שנות פסילה. על הנאשם נגזרו 8 חודשי מאסר בפועל, 8 חודשי מאסר על תנאי, פסילה למשך 3 שנים וקנס. בערעור הנאשם לבית המשפט המחוזי הופחת עונש המאסר ל-4 חודשים לריצוי בפועל. בקשת רשות ערעור שהגיש הנאשם נדחתה.

עפ"ת (מחוזי ת"א-יפו) 24519-02-15 **אליהו מוטולה נ' מדינת ישראל** (12.03.15) - המערער הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות של אי ציות לתמרור עצור וגרימת חבלה של ממש. המערער, רוכב אופנוע, נפצע קשה, איבד את רגלו, שנכרתה מעל הברך, ונגרמו לו שברים נוספים. בית משפט קמא גזר על המערער מאסר בעבודות שירות, פסילה בת 11 חודשים, פסילה על תנאי וקנס. בערעור בוטל רכיב המאסר, נוכח הקביעה כי התרשלותו לא הייתה גבוהה וכן בהתחשב בעברו התעבורתי התקין. בנוסף צוין כי אין בלבו של נפגע התאונה נגד המערער וכי המערער מביע חרטה ומצטער על הנזקים שגרם.

עפ"ת (מחוזי מרכז) 30028-12-15 **גד ברכה נגד מדינת ישראל** (30.01.17) - המערער הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות של אי שמירת מרחק, נהיגה בחוסר זהירות וגרימת תאונה בה נחבל אדם חבלות של ממש. החבלות הביאו לקטיעת רגלו של המערער ולחבלות נוספות. בית המשפט המחוזי ביטל עונש של מאסר בעבודות שירות למשך 5 חודשים ופסילת רישיון למשך 4 שנים ודן את הנאשם לשל"צ מורחב בן 400 שעות ול-11 חודשי פסילה. יצוין כי במקרה זה הנאשם הורשע בעבירה של נהיגה בחוסר זהירות וברף רשלנות נמוך מעבירה של נהיגה בקלות ראש. כמו כן, התערבותו של בית המשפט נבעה, בין היתר, מתסקיר שירות המבחן שלא הוגש לבית משפט קמא, מנסיבותיו המיוחדות של המערער כפי שפורטו בתסקיר זה והמלצתו החד משמעית של שירות המבחן להימנע מהטלת עבודות שירות ומפסילת רישיון נהיגתו של המערער בשל הנזק הקשה והבלתי הפיך שייגרם לו

עפ"ת (מחוזי מרכז) 60577-12-17 **דניאל פליס נ' מדינת ישראל** (14.03.18) - המערער הורשע בנהיגה בחוסר זהירות, אי מתן זכות קדימה לרכב הבא ממול בצומת, גרימת תאונת דרכים. לרכב האופנוע נגרמו חבלות של ממש ובין היתר קטיעת ידו. העונש שנגזר: 24 חודשי פסילה בפועל, מאסר על תנאי, פסילה על תנאי, צו של"צ בהיקף 350 שעות וקנס בסך 4,000 ₪. ערעורו לבית המשפט המחוזי על חומרת העונש התקבל כך שרכיב הפסילה הועמד על 11 חודשי פסילה. יוער כי ביתהמשפטהביא בחשבוןקיומושללאשמתורםלנהגהרכבהמעורב.

עפ"ת (י-ם) 5259-09-17 **אימן גבר נ' מדינת ישראל** (12.08.18) -נדון ערעור של נאשם שהורשע בעבירות של סטייה מנתיב, נהיגה בקלות ראש, גרימת נזק, גרימת חבלה של ממש, נהיגה במהירות בלתי סבירה וחוסר שליטה ברכב. כתוצאה מהתאונה נפגע הולך רגל באופן קשה, רגלו נקטעה, נגרמו לו פגיעות נוספות והוא נעזר בכיסא גלגלים. בבית המשפט לתעבורה הושתו על הנאשם 6 חודשי מאסר בפועל, מחציתם בעבודות שירות ומחציתם מאחורי סורג ובריה, פסילה למשך שנתיים, פיצוי למתלונן בסך 30,000 ₪, מאסר על תנאי ופסילה על תנאי. בית המשפט קבע כי רשלנות הנאשם גבוהה. התסקיר בעניינו של הנאשם היה חיובי ועברו התעבורתי לא מכביד. בית המשפט המחוזי קבע שצדק בית המשפט בכך שלא הסתפק בשל"צ אך יחד עם זאת קבע כי בנסיבות העניין ניתן להסתפק בעונש מאסר בעבודות שירות. בית המשפט הקל בעונשו של הנאשם וקבע כי עונש המאסר כולו בן 6 חודשים יבוצע בעבודות שירות.

עפ"ת (מחוזי חי') 46288-12-19 **בן פורת נ' מדינת ישראל** (20.01.20) - המערער הורשעה, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות של נהיגה בקלות ראש, סטייה שלא בבטחה, גרימת תאונת דרכים. לרכב הקטנוע נגרמו חבלות של ממש ובין היתר נקטעה ידו. העונש שנגזר: 11 חודשי פסילה בפועל, פסילה על תנאי ופיצוי בסך 10,000 ש"ח. ערעור המדינה על קולת העונש נדחה. יוער, כי בית המשפט הקל באופן משמעותי בעונש בשל אשם תורם של רוכב האופנוע שנהג במהירות 144 קמ"ש מקום בו המהירות המותרת הינו 80 קמ"ש.

עפ"ת (מחוזי חי') 39036-11-21 **מוחמד סרחאן נ' מדינת ישראל** (31.01.22) - המערער הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות של התנהגות הגורמת נזק, אימתןזכותקדימהלרכבממולכשהנתיבחסום, נהיגהרשלניתוחבלהשלממש. הנאשם נהג ברשלנות בכך שבהגיעו לצומת פנה שמאלה שלא בבטחה ומבלי להבחין באופנוע שהתקרב לצומת בכיוון הנגדי. מעוצמת ההתנגשות הושלך האופנוע לעבר המדרכה, רוכב האופנוע נחבל חבלה של ממש, בעקבותיה הוחלט על קטיעת רגלו מתחת לברך. הנאשם נידון לשלושה חודשי מאסר בפועל, 6 חודשי מאסר על תנאי, פסילה מלקבל או מלהחזיק רישיון נהיגה למשך 3 שנים, 6 חודשי פסילה על תנאי, קנס, התחייבות ופיצוי בסך 10,000 ₪. בית המשפט המחוזי קבע כי העונש שהושת על המערער אינו חורג במידה קיצונית מרמת הענישה המקובלת. עם זאת, ערעור הנאשם על גזר הדין התקבל בכך שהוחלט שעונש המאסר בפועל ירוצה בדרך עבודות שירות, לאור הזמן הרב שחלף מאז התאונה ומשזהו עונש המאסר הראשון של המערער. יתר רכיבי הענישה נותרו בעינם.

35. עיוןבפסיקהשפורטהלעילמלמד כימתחםהענישההמקובלבבאונותדרכיםשתוצאתןקטיעתידאורגל,

בהיעדר נסיבות מיוחדות, מתחיל מעונש מאסר בפועל לתקופה הקצרה שיכול שירוצה בעבודות שירות ועד לשנים עשר חודשי מאסר מאחורי סורג ובריאח לצד עונשי פסילה לתקופה בת מספר חודשים עד מספר שנים ועונשים נלווים.

36. בשים לב למידת רשלנותו של הנאשם, לחומרת הפגיעה בנפגע העבירה, למדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים ולאור כל האמור לעיל, אני קובעת כי **מתחם העונש ההולם לעבירות בתיק זה** נע ממאסר של חודשיים, שיכול שירוצה בעבודות שירות, עד למאסר בן שנים עשר חודשים מאחורי סורג ובריאח, פסילה בפועל לתקופה שבין 6 חודשים ל-3 שנים ועונשים נלווים.

העונש הראוי לנאשם

37. בהתאם להוראת סעיף 40 יאלחוק העונשין, בגזירת העונש המתאים לנאשם רשאי בית המשפט להתחשב בנסיבותיו האישיות והמיוחדות של הנאשם, שאינן קשורות בביצוע העבירות, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם. בכלל זאת, רשאי בית המשפט להתחשב באלו: הפגיעה של העונש בנאשם, לרבות בשל גילו; הנזקים שנגרמו לנאשם מביצוע העבירה ומהרשעתו; נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו, וחזרתו למוטב או מאמציו לחזור למוטב; מאמצי הנאשם לתיקון תוצאות העבירה ולפיצוי על הנזק שנגרם בשלה; שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות אכיפת החוק; התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומתו לחברה; נסיבות חיים קשות של הנאשם שהייתה להן השפעה על ביצוע מעשה העבירה; חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה; עברו הפלילי של הנאשם או העדרו.

38. בהתאם להוראת סעיף 40 לחוק העונשין, רשאי בית המשפט אף לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו במבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, זאת אם מצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, ובכפוף לסייג הקבוע בס"ק ב', החל כאשר היו מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם בעלי חומרה יתרה (ראה בעניין זה ע"פ 1903/13 חמודה **עיאשה נ' מדינת ישראל** (פורסם נבו, 14.07.13)).

39. במקרה דנן, עסקינן בנאשם צעיר, יליד דצמבר 2000, נעדר עבר פלילי משמעותי ונעדר עבר תעבורתי (למעט עברה קלה אחת), אשר לא ריצה מעולם עונשי מאסר, שהיה אך בן תשע עשרה שנה וחודשיים במועד ביצוע העבירות וקרות התאונה, בראשית חודש פברואר 2020. מאז חלפו כשלוש שנים ועשרה חודשים, תקופה ממושכת במהלכה התייסר הנאשם רבות מרגשי האשם אשר איכלו אותו ואף הביאוהו תחילה אל עברי פי פחת, עם התדרדרותו לשימוש מאסיבי בסמים, עד אשר אזר בו עוז לפתוח דף חדש בחייו.

40. כמו שירות המבחן, התרשמתי גם אני מכנות חרטתו וצערו, מלקיחת האחריות המלאה, מהאמפתיה האמתית אותה גילה כלפי נפגע העברה ומרצונו לנחם את חברו על החבלה הקשה שארעה לו בעטיו.

41. כאמור, לאחר התדרדרותו הקשה לסמים, בעקבות אירוע התאונה המטלטל, מצא בו הנאשם את הכוחות לפנות באופן עצמאי להליך שיקומי, אותו ביצע עד כה בהצלחה. שירות המבחן התרשם כי מדובר בנאשם אשר קיימים אצלו רצון, שאיפות, יכולות וכוחות פוטנציאליים לשיקום ולניהול אורח חיים תקין.
42. אמנם, עסקינן בתאונה שתוצאותיה קשות ומצערות, ואין להתעלם מכך. אולם בצד זאת, לא ניתן להתעלם מהעובדה ששירות המבחן התרשם כי הנאשם עושה מאמצים ניכרים על מנת לערוך שינוי ממשי באורחות חייו, כי הוא מצוי בעיצומו של הליך טיפולי משמעותי וקיים סיכוי של ממש לשיקומו. **יתר על כן, שירות המבחן עמד באופן מפורש על כך, שבשלב זה של חייו הכוחות והמשאבים האישיים של הנאשם עדיין מוגבלים, הוא זקוק להם בתהליך השיקום ועונש של מאסר ולו בעבודות שירות עלול להוות גורם מדרדר עבורו, להחליש את כוחותיו ומשאביו המוגבלים, אותם הוא משקיע בטיפול, ולפגוע בהישגיו ובתהליך השיקום בו החל.**
43. כן עולה, הן מתסקיר שירות המבחן והן מדברי הנאשם לפני, כי הנאשם עושה מאמצים לשמור על יציבות תעסוקתית, לפרוע את חובותיו הנוכחיים הרבים ואלו שעוד צפויים לו, ככל הנראה, בגין התאונה. שליחתו למאסר, ולו בעבודות שירות, לא תאפשר את המשך העסקתו ותפגע במאמציו אלו.
44. בשים לב לכל האמור לעיל, התרשמתי כי שליחתו של הנאשם למאסר, ולו בעבודות שירות, תפגע בהליך השיקום המשמעותי שבעיצומו הוא מצוי ותסיג אותו לאחור. דבר זה אינו רצוי ואין בו כדי להשיג את מטרת הענישה.
45. יתר על כן, כמו שירות המבחן התרשמתי גם אני כי הנאשם מתקשה להתמודד עם רגשות האשמה שהוא נושא מאז התאונה וכי הוא חש צער רב על אובדן החברות עם חברו נפגע העבירה ועל היעדר היכולת לנחמו ולעמוד לצדו בעת הקשה. במסגרת הליך שיקומו העתידי, הציע שירות המבחן את העמדתו בצו מבחן למשך שנה, שיכלול בדיקות שתן קבועות אשר יעקבו אחר ניקיונו מסמים, וכן תיבחן האפשרות לשלבו בקבוצה טיפולית ייעודית לנהגים פוצעים ובתהליך גישור פוגע-נפגע. אף בעיני דבר זה רצוי ומבורך. התרשמתי כי הנאשם מביע נכונות אמיתית לקבלת הטיפול לו הוא זקוק וכי קיים פוטנציאל שיקומי ממשי, אשר מאסרו של הנאשם, ולו בעבודות שירות, עלול לחבל בו.
46. על כן מוצאת אני לנכון לקבל את המלצת שירות המבחן ולהימנע מהשתת עונש מאסר על הנאשם, ולו בעבודות שירות, אף תוך חריגה ממתחם הענישה, משיקולי שיקום, על מנת לחזקו על התהליך החיובי אותו הוא עובר ולעודדו להמשיך בו.
47. בנסיבות המתוארות, העונש הראוי לנאשם הוא לטעמי ענישה מוחשית ושיקומית של צו שירות לתועלת הציבור בהיקף נרחב של 300 שעות, יחד עם צו מבחן ופסילה לתקופה משמעותית וממושכת, שיהיה בה משום הלימה לתוצאות מעשיו. כל זאת בצד מאסר על תנאי, שיהווה עונש הרתעתי צופה פני העתיד, פסילה

על תנאי, התחייבות כספית ופיצוי כספי לנפגע.

48. אשר להטלת פיצוי כספי, יובהר כי אמנם הטלת פיצוי זה לא תכפר על הסבל שעובר הנפגע, ואמנם נזקיו הכבדים של זה נתבעים במלואם מחברת הביטוח. עם זאת, מוצאת אני כי יש חשיבות ברכיב ענישה זה שיש בו כדי לקשור את הנאשם לתוצאות מעשיו ולאפשר לו לבטא בדרך זאת את החרטה והצער. בקביעת רכיב זה הבאתי בחשבון את מצבו הכלכלי הקשה של הנאשם, שהינו צעיר הנעדר גב כלכלי משפחתי המתמודד עם חובות כבדים קיימים, ואלו הצפויים לו ככל הנראה כתוצאה מהתביעה האזרחית התלויה ועומדת, אותם הוא מנסה לפרוע באמצעות משכורתו הדלה מעבודתו בפיצרייה.

49. בשל המצב המתואר, אף מצאתי שאין להטיל על הנאשם קנס בצד הטלת הפיצוי לנפגע העבירה. תחת הקנס תוטל התחייבות כספית צופה פני עתיד, אשר יהיה משום הרתעה נוספת לנאשם לבל ישוב על מעשיו.

50. **בהתחשב בכל האמור לעיל, אני דנה את הנאשם לעונשים הבאים:**

(1) **פיצוי לנפגע העבירה אליסף גברא ת.ז. 213398944 בסך 2,600 ₪.**

הפיצוי ישולם ב-13 תשלומים חודשיים, אשר הראשון בהם ישולם עד לא יאחר מיום 17.03.24.

ככל שקיימת הפקדה בתיק לטובת הנאשם, היא תקוזז לטובת הפיצוי והיתרה, ככל שתיוותר, תושב לנאשם, הכל בכפוף להוראות כל דין.

סכום הפיצוי יועבר למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות ברשות האכיפה והגבייה.

הפיצוי ישולם לחשבון המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות ברשות האכיפה והגבייה באחת מהדרכים הבאות:

בכרטיס אשראי - באתר המקוון של רשות האכיפה והגבייה, www.eca.gov.il.

מוקד שירות טלפוני בשרות עצמי (מרכז גבייה) - בטלפון *35592 או בטלפון 073-2055000.

במזומן בכל סניף של בנק הדואר - בהצגת תעודת זהות בלבד (אין צורך בשוברי תשלום).

(2) **פסילה מלקבל ו/או מלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 18 חודשים, במצטבר לכל פסילה אחרת, בניכוי תקופת פסילה מנהלית בת 60 יום.**

הנאשם יפקיד את רישיונו או תצהיר על היעדר רישיון, במזכירות בית המשפט, לא יאחר מיום

17.03.24.

תשומת לב הנאשם לכך שהעונש המקובל על נהיגה בזמן פסילה הוא מאסר בפועל.

(3) **פסילה מלקבל או מלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 6 חודשים, זאת על תנאי למשך 3 שנים ממועד מתן גזר הדין.**

(4) **אני מצווה על מאסרו של הנאשם למשך שלושה חודשים וזאת על תנאי למשך שלוש שנים ממועד מתן גזר-הדין, לבל יעבור על הוראת סעיף 67 לפקודת התעבורה, שעניינה נהיגה בפסילת רישיון, וגם או גרימת תאונת דרכים עם חבלה של ממש.**

(5) **הנאשם ימסור התחייבות בסך של 2,000 ש"ח, לפיה לא יעבור במשך שלוש מהיום על הוראת סעיף 67 לפקודת התעבורה, שעניינה נהיגה בפסילת רישיון, וגם או גרימת תאונת דרכים עם חבלה של ממש.**

(6) **הנאשם יבצע 300 שעות שירות לתועלת הציבור בהתאם לתכנית שיגיש שירות המבחן ויחל בביצוע העבודות לא יאוחר מתוך 30 ימים מיום קבלת התוכנית בתיאום עם שירות המבחן. השירות רשאי לשנות את מקום ביצוע העבודות ללא צורך בהחלטה שיפוטית.**

שירות המבחן למבוגרים יערוך תכנית של"צ בת 300 שעות, אין צורך בתסקיר.

שירות המבחן למבוגרים יזמן הנאשם באמצעות טלפון נייד מס': 050-8949599 וכן באמצעות באת-כוחו עו"ד חגית רייזמן בטלפון מס': 052-3838243.

אם תוך 21 ימים לא יצור שירות המבחן קשר עם הנאשם, יתקשר הנאשם בעצמו או באמצעות בא-כוחו עם הממונה על שירות המבחן בטלפון מס': 0723742001.

ככל שהנאשם יימצא בלתי ראוי לביצוע עבודות של"צ, יודיע על כך השירות לבית המשפט ללא דיחוי.

ככל שהנאשם לא יבצע את השעות במלואן, ייגזר דינו מחדש והוא יהיה צפוי למאסר.

שירות המבחן יכין לנאשם תכנית של"צ עד ליום 20.05.24 ויגישה לאישור בית המשפט.

(7) **ניתן בזאת צו מבחן לפיו יעמוד הנאשם בפיקוח שירות המבחן במשך שנה מהיום.**

הנאשם ישולב בכל קבוצה טיפולית לפי שיקול דעת שירות המבחן ויבצע בדיקות לגילוי צריכת סמים ו/או אלכוהול ככל שיידרש ע"י שירות המבחן. שירות המבחן יבחן את האפשרות לשילוב הנאשם בהליך גישור פוגע-נפגע.

מובהר לנאשם כי אם לא ימלא כנדרש את המוטל עליו, או אם יורשע בעבירה פלילית או בעבירת תעבורה כלשהי, בהיותו חסר רישיון נהיגה, ישוב ביהמ"ש וידון בעונש שיוטל עליו.

המזכירות תשלח העתק גזר הדין לשירות המבחן.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים בתוך 45 יום מהיום.

ניתן היום, ה' טבת תשפ"ד, 17 דצמבר 2023, במעמד הנוכחים.